

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.



Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane petina enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 31

Sreda, 18. aprila 1934

Leto IX

Brez glave

Davljenje kupne sile

Ni slučaj v eni ali drugi državi, da s težavo sestavljajo svoje državne proračune. Čitali smo pač te dni, da je bil edini angleški računski zaključek aktiven. Seveda Anglija krmari v drugačnih socialnih in gospodarskih vodah kakor druge države. Druge države pa so večinoma jako pasivne in uvajajo »ravnotežje« v proračune s črtanjem upravnosebnih izdatkov. Ni lahko kontrolirati, v koliko so redukcije plač utemeljene ali nujne, ker nam manjka podlaga za temeljito presojanje celotnega gospodarstva. Značilno pa je, da je zniževanje ntež in plač postalo epidemično, ne da bi merodajni faktorji nastopili energično proti epidemiji.

Po vseh državah mezde padajo, radi tega se gospodarstvo ne more bistveno obnavljati. Mezde tudi pri nas polagoma in stalno nazadujejo. V Nemčiji poroča tovarna I. G. Farben, ki zaposluje nad 90.000 oseb, da se je število nameščencev dvignilo za 15 odstotkov, vsota plač je pa kljub temu nazadovala za 2 odstotka. Kaj to pomeni? Tako je tudi drugod.

Pri nas in drugod imamo zaščitno carino na mnogo vrst blaga. Ali blago se kljub temu uvaža, ali s tem se omogoča, da domači producenti svoje blago dražje prodajajo kakor bi bilo potrebno. Poleg tega torej, da prejema denarne olajšave, prodajajo blago dražje in delavstvu sukcesivno reducirajo še plače.

To so kričeče krivice. Ni pa to še vse. Produkcija se tehnično izpopolnjuje ter je sposobnejša ob manjših produkcijskih stroških. Vendar padajo mezde, ne da bi se tudi blago sorazmerno pocenilo.

V nekaterih državah so z odredbami skušali regulirati prodajne cene, toda poizkusi se niso obnesli najboljše, ker ni javne kontrole nad produkcijo in konzumom.

V našem listu smo navajali že večkrat primere, kako producenti z državnimi podporami izkoriščajo konzumente. Tako na primer pri češki pšenici in češkem premogu, sladkorju, naš sladkor in žito, angleški sladkor itd. Vsi ti zgledi kažejo, da je politika, ki izmozgava konzumente napačna, da je politika, ki na tak način odvajja denar v kapitalistične malhe nezdrava. Taka politika ne more nikdar dvigniti gospodarstva, ker je v današnji stopnji gospodarskega razvoja le konzument sila, ki more dvigniti gospodarski razmah. Obubožan konzument ne more konzimirati, Zastonj pa oderuhi blaga ne dajo.

Gospodarska politika mora zavreči že epidemično zniževanje plač. V ta namen je potrebno predvsem preprečiti povečevanje eksploatacije naroda z najstrožjimi ukrepi. Potrebna je kontrola nad gospodarstvom, kontroliranje cen in načrtno gospodarstvo z edinim ciljem, da se poveča kupna sila konzumentov.

O tem načelu nočejo nikjer ničesar slišati. In, če se gospodarska politika naj ne izpremeni v tem pravcu: ali naj narod hira, pogine? Splošni interes gospodarstva torej zahteva novo politiko: politiko socializacije, a ne več eksploatacije!

Francoski zunanji minister na potovanju. Minister Barthou je šel na potovanje v Prago in Varšavo. Nekateri so mislili, da obišče tudi Berlin, Dunaj in Bukarešto, atega ne stori.

Rim — Berlin — Avstrija

Spori med njimi in mala antanta

Beograjska »Politika« je razpravljala v uvodniku od dne 7. do 10. t. m. o problemu srednje Evrope. V tem svojem članku prihaja uvodničar do naslednjih konstatacij:

Kancler Dollfuss je ustregel hajmverovski organizaciji, da je na nje zahtevo razgnal vse avstrijske politične stranke in pri tem niti ni preli mnogo krvi. Pomembno je, da so izginile s površine vsaj začasno socialistične in katoliške organizacije, ki so bile dotlej zaščitnice avstrijske samostojnosti napram Nemčiji. S tem je seveda ojačano hajmverovsko stališče.

In sedaj nastaja v Berlinu vprašanje, kako naj se Berlin zadrži napram Mussoliniju, ki se vtika potom Dollfussa in hajmvera v zadeve v

Avstriji. Hitler se vsekakor začudeno vprašuje, odkod ima Mussolini to pravico, ki se njemu, voditelju vseh Nemcev, tako energično odreka.

Z velikim interesom zasleduje vsa Evropa ta še zatajevani spor med Rimom in Berlinom. Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš je v svojem in v imenu male antante izjavil, da se ne sme dovoliti nikakršna kombinacija, »ki bi zahtevala, da Avstrija zavzame sovražno stališče napram Nemčiji.« To je najmanj, kar se more v tem trenutku zahtevati od vesil. Neglede na to, ali je in v koliko je v celotni Avstriji zbujeno ali se zbuja nemško čuvstvanje ali je tako šele v postanku. V vsakem primeru, če Avstrija še ni nemška, ona je toliko manj italijanska.

Predsednik socialistične delavske internacionale:

Emil Vandervelde o reformi države

V današnji zmedi, ko se oklepajo zadnjih bilk potaplajoči se gospodarski mogotci s svojim družabnim sistemom ter se nervozno obešajo na fašistične forme in korporacijske sisteme, se jako mnogo razpravlja o problemih človeške družbe.

Anketo o tem vprašanju je napravila tudi »La Revue belge« ter povabila belgijskega sodruga Emila Vanderveldej, da pove svoje mnenje.

Vandervelde je odgovoril tako-le:

»Delavski razred ne bo nikdar dopustil, da se njega volilna sila zlohotoma in nasilno zmanjša v korist takozvanih profesionalnih ali korporativnih skupin, ki pripadajo vladajočim razredom. Oni, ki sanjajo o taki obliki, store pametno, če vedo, da so socialisti tudi v opoziciji dovolj močni v obeh domih (parlamentu in senatu), da tako reformo onemogočijo.«

Tri leta boj za ureditev države

Tretja obletnica španske republike

V soboto je minilo tri leta, odkar je postala Španija republika. Obletnico je proslavil režim s tridnevno proslavo.

Španija je v prvih dveh letih obstoja postala najmodernejša republika. Reakcija se trudi, da omaja nje

temelje in je vsaj toliko uspela, da je sodelovanje socialistov postalo nemogoče. Republikanizem je vendar tako močan v Španiji, da reakcija ne bo vila posebnih lavorik okoli svoje glave.

Ali bo imel kaj uspeha?

Apel na razorožitevno konferenco

Razorožitvena konferenca, ki se namerava sklicati, zbuja mnogo pesimizma, ker med državami ni resne volje in žive pod vplivom raznih »gospodarskih« krogov. Z ozirom na ta položaj so sestavile delegacije Danske, Nizozemske, Norvegije, Švedije, Švice in Španije apel na razorožitveno konferenco. Predvsem so te države mnenja, da mora temeljna načela ugotoviti le splošna komisija. Za podlago naj ostane angleški načrt, ki pa potrebuje izprememb. Predlogi obsejajo šest točk, ki naj jamčijo predvsem varnost v svrhu omiljenja odnošajev. Če bo konferenca odrekla v temeljih, to je v predpogojih za razorožitev, potem ne preostane drugega kakor dopustiti svobodno oboroževanje. Glavna pogoja za pozitivno delo sta sedaj varnost in enakopravnost, ki omogoči Nemčiji povratek v Društvo narodov.

Ker so pravice, dolžnosti in riziki načelno za vse dežele enaki, smatrajo navedene delegacije za svojo dolžnost, pozvati vse vlade, da se potrudijo za sprejem prvega dogovora, na katerem se bo gradila nadaljnja razorožitev.

Parlament je boljši kakor diktator

pravijo Švicarji.

V polemiki s kapitalistično »Schweizerische Handelszeitung« piše »Finanzrevue«:

»Rajši parlament, ki tupatam sklene tudi nezmislne ali vsaj neopravičljive izdatke, kakor diktatorja, ki njegovim številkam v gospodarstvu noben človek ne more zaupati. V finančnih stvareh more služiti kot zgled le angleška proračunska demokracija, javna diskuzija o posameznih postavkah prejemkov in izdatkov kakor tudi pravočasno in zadostno objavljane vseh števil. Vsaka zamolčana številka, vsak samovoljni izdatki zbuja takoj nezaupanje in izpodkopava kredit.«

Kje se ravnaajo po tem načelu?

Kancler Dollfuss bi se rad osvetil. Na graškem shodu je zahteval kancler Dollfuss, da čehoslovaška vlada izroči njemu dr. Deutscha in dr. Bauera, ki se nahajata v Brnu. Rad bi ju napravil neškodljiva, kakor pravi. Vendar se njegova želja ne bo izpolnila.

33 milijonov avtomobilov je na vsem svetu. Amerika sama jih ima okoli 25 milijonov.

Brezobziren boj fašizmu

Zgodovinski dogodki sedanje dobe so za delavsko gibanje silno važni. Lahko bi rekli, da se nahaja delavsko gibanje v preporodu, iz katerega se dvigne k novemu poletu. Najbolj značilen je pojav fašizma, ki ga podpira kapitalizem, buržuazija, hierarhije in neštivilne množice indiferentnih nezadovoljnejev, ki opravičeno žele nekaj novega, kar jim bo dalo kruha. Težko situacijo v družbenem sistemu je izbral fašizem s svojo grotesko frazo, da bo izenačil človeštvo ter uredil socialne razmere. Fašistična obljuba pa je laž. Zakaj vse, kar je fašizem pozitivnega ukrenil do sedaj, je to, da je izročil vodstvo družbe kapitalistom in zaslužnil delavce. In še eno odlično svojstvo ima fašizem, to je, da neprestano podarja nacionalizem in hujska proti drugim narodom. Logična posledica temu hujskanju je tudi, da vzgaja narod zgolj v militarističnem duhu ter prezira vse druge kulturne strani, ki so primerne današnji kulturni stopnji človeštva.

Fašizmi po vseh državah so enaki, vsi zbujujajo nezaupanje tudi v miroljubnejših državah in bojazen, kar vede do splošne tekme v oboroževanju, dasi je šele poldrugo desetletje, odkar je bilo končano grozovito klanje z najtežjimi posledicami za ves kulturni svet.

Socialisti so bili vedno nasprotniki militarizma in vojne, ker se lahko rešijo vsi spori s sporazumi ali pred mednarodnimi sodišči. Fašizmi tega nočejo. Naglašajo sicer svojo miroljubnost, toda s svojimi dejanji, s svojo politiko pa bolj in bolj kažejo, da so njih nameni imperialistični. Fašizem mora s svojo mentaliteto ne le oropati delavstvo vseh pravic in ga zaslužniti, marveč tudi zaneti novo vojno, ki bo celo grozovitejša kakor je bila zadnja.

O tem vprašanju je razpravljal te dni tudi kongres holandske socialne demokracije. Stranka je odločno protimilitaristična. Z ozirom na velike dogodke v sosednji Nemčiji 1933 pa je kongres konstatiral, da je s tem postala Nemčija najnevarnejše ognjišče vojne nevarnosti.

Kongres je zaradi tega sklenil, da se morajo porabiti vsa sredstva proti nemškemu fašizmu, eventualno tudi z orožjem. Delavska stranka v Nemčiji je bila najtrdnější steber miru. Ta je oropana vseh pravic. Delavsko gibanje, ki še ima po drugih državah svobodo gibanja, mora enotno nastopiti proti vojni strasti fašističnih vlad.

Stranka se bo v slučaju vojne nevarnosti pridružila mednarodni akciji delavstva, da se spori rešijo mirno med državami v zmislu paktov Kelloggovega in Društva narodov. Če bi zahteva ne uspela, se smatra država, ki bi ne pristala na sporazum kot napadalka in bi delavstvo porabilo vse svoje moči, eventualno splošno stavko, dečim bi delavstvo po drugih državah razglasilo bojkot nad napadalno državo.

Holandsko povsem protimilitaristično delavstvo je na tem kongresu konstatiralo, da je proti tako velikemu in trmastemu sovražniku, kakor je nemški fašizem, treba porabiti vse obrambne pomočke, ki bi jih v normalnih razmerah sicer ne porabljal, ker gre za delavstvo in splošno kulturo.

Zunanji minister Jevtić je v ponedeljek odpotoval v turško glavno mesto Ankaru. Vrnil je obisk.

Kanoni in strojnice v Avstriji

in naša klerikalna gospoda.

Kakor vedno, tako je klerikalizem po vsem svetu tudi v avstrijski borbi delavstva proti reakciji, na strani reakcije. To je samoobsebi umevno. V tem pogledu ne zaostaja niti naš slovenski klerikalizem, ki je že v svojem časopisju poročal o avstrijskih bojih in vzrokih delavstvu skrajno sovražno. Da bolj popularizira svoje lažnjive informacije, je izdala reakcija (M. tiskarna, Domžale) poseben letak, ki postavlja resnico na glavo in zamolči bistvene stvari. To je potrebno, ker bi sicer ne bile prazne besede in ovčice bi utegnile premišljevat, kaj je prav in kaj ni.

Klerikalni letak ničesar ne omenja, da je avstrijska vlada kršila svojo prisego na ustavo, česar bi, če bi imela kaj vere v svetost prisega, ne smela storiti. Letak pa omenja, da je dunajska občina zidala stanovanjske hiše z namenom, da jih porabi za »trdnjave«. To je smešno! Ne pove pa, da je bilo v teh hišah nad 60.000 tisoč malih stanovanj.

Dalje pravi letak, da so Dunajčani »terorizirali« prebivalstvo. To laž najbolj zavrača dejstvo, da so imeli socialni demokrati na Dunaju več kot dvetretjinsko večino.

Duhovit je letak tudi v trditvi, da je ves svet prikrito rad ali nerad, moral priznati, da je v Avstriji bila temeljito poražena boljševiška Moskva. Glede te trditve vprašamo samo to-le:

ali je reševanje stanovanjskega vprašanja in socialne bede v prilog neimovitih slojev »boljševizem«?

Če je to »boljševizem«, potem se klerikalni letak odločno zavzema za bogate grofe in posestnike ter smatra, da je krivično, če se skrbi za olajšanje eksistence neimovitih. To je jasno.

Letak navaja tudi gorostasno laž, da so delavci pošiljali žene in otroke pred Dollfussove puške.

Dalje: »Rešitev izpod rdečega marksističnega jarma primerjajo osvoboditvi Dunaja izpod turškega jarma.« To tudi razumemo, zakaj stari aristokraciji in kapitalistom uprava dunajske občine ni mogla biti všeč.

In križ so obesili v glavni dvorani dunajskega slavnega rotovža, ki ga je blagoslovil sam kardinal Innitzer.

Socialni demokrati so napravili brezversko šolo, pobirali davke in nihče ni upal ugovarjati. Ljudje dero nazaj v katoliško cerkev, ki so morali pod terorjem izstopiti iz nje in so ganjeni do solz.

Dalje: »Socialistični tisk je zameril Dollfussu, da je streljal na socialiste in da je njegov minister postavil v boj tudi težke kanone. Priznamo, da naj bo moralno orožje zadnje, ko gre za oblast.«

Tu pač zopet nastane vprašanje, po katerem veljavnem zakonu je Dollfuss dal streljati? Ali je bil moralno opravičen? Za oblast bi tudi lahko šlo, če bi Dollfuss bil poražen, kar bi bilo po avstrijski zakonodaji celo opravičljivo.

Po klerikalni morali pa takrat, ko gre za oblast, ni ne zakonov in ne morale.

Moskvo je porazil katolicizem in se tega veselimo ter katoličanom v Avstriji iskreno čestitamo.

Iz letaka (ponatis iz »Našega lista« smo pribili nekaj lepih stvari,

da s tem pokažemo »socialno« politiko klerikalizma in metodo, po kateri se ta bori za delavstvo, recite za privilegije vsemogočih aristokracij.

če. Tudi pogajanja so se nadaljevala, in začeli so se pregledi sklepov. Danes se je vršil že IX. javni shod. Zastopniki delavstva so poročali tako o zadevah kol. pogodbe in Vistra. Kolektivna pogodba bo v kratkem zaključena, morda že v tednu dni. Tekoči teden se bodo še končno pregledali vsi akordi, pregledali še nekateri obrati, potem pa bodo koncem tedna morda že zaključne razprave. V zadevi Vister bo ponovno zasedanje razsodišča, ki naj ga de-

lavstvo počaka. V celoti pa je potreben mir in 100 odstotna disciplina. Če je delavstvo lahko počakalo sedem tednov, bo počakalo mirno tudi še zadnji teden, da bo kronalo svoje trudopolno in usebično delo s popolnim uspehom. Vsi so to odobraval in soglašali s tem postopanjem. — Delavstvo mirno čaka zaključka, ker ve, da mora priti čimprej. Ko pride, bomo sporočili še marsikaj.

Doma in po svetu

Nemčija vabi jugoslovanske časnikarje. Nemška vlada je sklenila povabiti v Nemčijo. Časnikarji bodo gostje vlade. Odpeljalo jih bo 30. t. m. nemško letalo iz Zemuna v Berlin.

Ivan Mohorič je razrešen. Minister na razpoloženju Ivan Mohorič je razrešen svoje dolžnosti.

Iz »stričkovega kottička« v »Slovincu«. Metod piše stričku in se mu zahvaljuje za darilo. Hotel mu je poslati celo zajčka v zahvalo. Toda mater zajčko je požrl maček in mlada zajčka sta poginila. Striček pravi, da je maček grd, ker je umoril zajčkovo mamicco. Ej, pa ljudje, redijo zajčke, da jih zakoljejo in pohrustajo. Tudi jaz bi bil zajčku napovedal smrtno uro, če bi ga mi bil poslal. Vendar je pa še zmerom lepše, če maček, ki nima pameti, umori zajca zato, ker je lačen, kakor pa, če v vojni ljudje, ki imajo razum, pobijajo drug drugega — za prazen nič, ali pa, če so v Avstriji vlekli ljudi na vesala, ker so hoteli pravice. — Malenkost, a bi se je bilo dobro zapomniti!

Zamenjava bankovcev po Din 100.— in Din 1000.— Dne 25. maja 1934 poteče rok za zamenjavo bankovcev dinarsko-kronske izdaje po Din 1000 (Kr 4000) in Din 100.— (Kr 400), ki se vzamejo iz prometa. Do tega dneva se vrši zamenjava v polni vrednosti pri Narodni banki in njenih podružnicah, po tem dnevu pa izgube vsako veljavo.

Častniška zarota v Rumuniji. Pred pravoslavni prazniki so odkrili v Rumuniji častniško zaroto proti kraljevemu demokratičnemu režimu. Zaprli so 12 častnikov in toliko civilistov.

Kanclerja Dollfussa ne marajo na Angleškem. Avstrijski kancler dr. Dollfuss se je hotel peljati v London k otvoritvi avstrijskega razstavnega paviljona v Londonu. Iz Anglije so mu pa sporočili, da ne žele njegovega obiska. Angleška vlada računa s tem, da je delavska stranka, ki pridobiva na politični moči, najhujša nasprotnica avstrijskega fašizma, ker bi se ji potem očitalo, da krši s tem načelo demokracije, ki je v Angliji tradicionalna.

Velika policijska akcija proti avstrijskim socialnim demokratom. V soboto je dunajska policija izvršila prvi socialistični več tisoč hišnih preiskav in je mnogo oseb aretirala. Vlada je namreč mnenja, da pripravljajo socialisti za prvi maj obširno akcijo.

Nemški socialistični emigranti na Čehoslovaškem so vrlo aktivni. Seveda jim nudita materialno in moralno podporo obe socialnodemokratični stranki. Na denarnih podporah je došlo za emigrante in tisk nad 6 milijonov dinarjev v najkrajšem času. Na Čehoslovaško se je preselilo tudi več listov iz Nemčije. Emigranti so ustanovili v Karlovih Varih založništvo »Graphia«. V Pragi izdajajo večerni list »Prager Mittag«, dalje mesečnik »Zeitschrift für Sozialismus«, »Die neue Weltbühne«, »Die Wahrheit«, »Der Gegenangriff«, »Die Freiheit«. Glasilo gibanja je ustanovljeni tednik »Neuer Vorwärts«.

Stavka na Danskem se širi. Stavkovni odbor brodarov kurjačev in mornarjev je sodišče obsodilo na povračilo škode delodajalcem, povzročene s stavko. Če bi strokovna zveza ne plačala, predlaga sodišče zaplenbo premoženja strokovnih organizacij. Radi tega se je položaj zaostрил in se stavka širi tudi na druge stroke. V Kodanju je stopilo v stavko hotelsko in gostilniško osebje. Tudi 4000 mornarjev in klavniških delavcev je zastavkalo. V Kodanju je prišlo do spopadov med stavkujočimi in policijo.

Trocki na Francoskem. Francija je dovolila začasno bivanje Trockemu na otoku Korziki. Trocki se je pa preselil tajno v Fontainebleau pri Parizu. Slučajno pa je vozil njegov šofer avto brez luči in policija ga je prijela ter tako ugotovila bivališče Trockega. Trocki se je vpisal pod napačnim imenom. Francija ga bo najbrže izgnala nazaj na otok Korziko. Bajke o snovanju nove internacionale pa niso resnične.

Sovjetska vlada je razpisala novo notranje posojilo v višini 6 do 8 milijard rubljev za financiranje druge petletke. Torej sovjetski državljani vendarle še niso čisto obubožani.

Vlada in strokovne delavske organizacije v Zedinjenih državah. Ameriško delavstvo v avtomobilski industriji zahteva zvišanje plač ter se pogaja z vodstvom državnega posredovalnega urada in vlado. V gibanju se nahajajo tudi druge velike industrije, zlasti take, ki se bavijo s predelovanjem blaga, to je, surovin, ki služijo drugim tovarnam pri produkciji. Če proglase te velike stroke splošno stavko, bi bila to ogromna katastrofa za Ameriko. V smislu splošne stavke se vrši tudi silna propaganda. Delavstvo je odklonilo tudi vse predloge nepristranskega sodišča. Proti Rooseveltovim načrtom velja to gibanje in se oblasti že resno boje nemirov.

Razprave pri KID pred zaključkom

Jesenice, dne 15. aprila 1934.

V tekočem tednu so se razprave pri KID precej pomaknile proti koncu. V ponedeljek popoldne se je nadaljevala preiskava v slučaju Vister-Nemci, v torek je poslovalo tozadevno razsodišče, popoldne so bili zastopniki delavstva pri direkciji zaradi nadaljnega poteka razprav, zvečer so pa poročali na VIII. javnem shodu o položaju. Shodu je predsedoval s. Toman, ki je poročal, da so pri KID priznali, da so vedeli o vseh obratnih razpravah in da je to končno priznal tudi ravnatelj Dostal, ki je prejšnjega petka tako razburil s svojo izjavo delavstvo. Prav tako so zagotovili, da bo vodstvo KID priznalo dosedanje razprave ter da bo mogoče preiti še k onemu, kar ni zaključeno, zatem pa h končnemu pregledu posameznih sklepov ter h končni redakciji in podpisu kolektivne pogodbe. Po poročilu gl. zaupnika in nekaterih drugih zaupnikov je bilo to poročilo sprejeto na znanje, vendar so se vsi vpraševali, kako pravico ima posamezni, pa najsi tudi tehnični ravnatelj, da brez vsakega vzroka razburja tolikšno število delavstva in njih družinskih pripadnikov? Kdaj pride odgovor tudi na to? — Zatem pa je delavstvo zahtevalo poročilo o poteku razprav razsodišča na Javorniku. Ko so potem med shodom prišli od tega razsodišča vsi predsedniki

organizacij, je delavstvo takoj zahtevalo poročilo, ki pa so bila — da se ne vpliva na potek razsodišča — nad vse skromna. Poročali so predsedniki, da po njih mnenju razsodišče ni bilo objektivno, da je zaslilo priče podjetja in ne priče delavstva, ki jih je bilo predloženih 16, da se je neki razsodnik vedel tako, kakor da bi ne bil objektivni razsodnik, marveč navaden odvetnik tovarne, da je razsodnik Delavske zbornice iz protesta celo zapustil za nekaj časa razpravo in da delavstvo od tega razsodišča nima pričakovati objektivne razsodbe. Delavstvo je bilo nad vse razburjeno, vendar se je dalo pogovoriti, da naj počaka na izrek razsodišča, ki bo podan v tednu dni. Po raznih manj važnih stvareh je shod končal. — Vendar delavstvo ni počakalo nadaljnega. Že ob 10. uri zvečer istega dne so Javorničani ustavili obrat in zahtevali objektivno poročilo in razsojo zadeve Vister, zlasti pa zadoščenje s. Vistra. Komaj so jih delavski zaupniki pomirili. V sredo ob dveh je bil nov shod v tovarni na Javorniku in je tudi zdaj delo stalo. Delavstvu je bilo obljubljeno, da bo razsodba objektivna. V petek sta bila na Jesenicah spet zastopnika Delavske zbornice in Saveza metalških radnika Jug. iz Ljubljane, in sklenjeno je bilo sklicati revizijsko postopanje razsodišča, ki bo zaslilo tudi delavske pri-

Tone Maček:

62

Slučaj Kumberger

Da, združiti se moramo, hoteti moramo!

Kri je hitreje zavalovala v njihovih žilah, obrazi so se jim zjasnili in oči zaiskrile. Nestrpnost so čakali konca šihata. Še tisti večer so se razpršili po vsej naselbini in po okolici, koder so stale razmetane posamezne rudarske kočice. Od barake do barake, od kočice do kočice, od ust do ust je šlo:

— Jutri, prvega maja, nihče na delo! Vsi ob devetih pred jamo! Gremo pred gospoda! Končno je prišel naš Zagovornik!

Drugo jutro so bili pazniki nemalo začudeni, ko ob šestih še nobenega rudarja ni bilo od nikoder. Ali je svet padel s tira? Šli so v bližnje barake in kočice, da vidijo kaj je temu vzrok. Povsod je še vlada mir; žene so si dale opraviti pri ognjiščih, otroci so že moledovali za zajtrk, možje so pa še spali. Kaj takega se na rudniku še ni zgodilo. Ali se je to noč cela naselbina opila? Pa kako neki, saj še za kruh nimajo. In pazniki so se razjezili. Začeli so vlačiti odeje s postelj in mahati s svojimi palicami po ležajih. Ali čudo prečudno; nihče ni v strahu poskočil, da bi začel oblačiti svoje sajaste cunje. Možje so renčali: — Kaj pa hočete?

— No kaj. Ste pozabili na svoje dolžnosti? Že davno je šest tulilo.

— Danes ne gremo na delo! Zato, ker je prvi maj!

— Kaj? Kaka predrznost! Kdaj se je že kaj takega slišalo? — Ne gremo. — Alo! Marš!

In pazniki in biriči so začeli suvati rudarje in vihteti nad njimi svoje palice. Rudarji pa, nezasiščani, so pograbili svoje krampe in sekire in so jih pognali iz svojih domov.

Na velikem prostoru pred vhomom v jamo se je zbrala ob devetih tisočglava množica, ki je živahno valovala in šumela. Zbralo se je vse, kar je moglo hoditi v naselbini in okolici, možje, žene in otroci, nihče ni ostal doma. Polni upanja in vere v boljšo bodočnost. Le malo jih je bilo, ki so se bali, da bi jih neznanec ne pustil na cedilu. A že so se začele mase razgrinjati v dve polovici, tvoreč gost špalir, skozi katerega je sem od rova prihajal navdušeno pozdravljen njihov skrivnostni voditelj, kakor da se je ravno ta hip izluščil iz teme podzemeljskega rova. Obleden je bil kakor večina mož, v običajni rudarski kroj, le na glavi je imel mesto črne čepice rdečo, ki je prečudno sijala, privlačila poglede vse množice, budila nove nade in utrjevala novo vero. In glej, že so se med množico pojavljali rdeči refleksi: kar je kdo premozel rdečega, si je pripel na vidno mesto. Možje so si nadel rdeče ovrtnice,

žene so si privezale rdeče rute in nek fanté je jadrno stekel domov, kjer je snel z okna veliko rdeče zagrinjalo in ga je pritrdil na dolgo palico. Tako je zaplapolala pred množico prva rdeča zastava.

Neznanec je vzkliknil z visokim glasom: — Vsi za enega, eden za vse! Za menoj!

In množica se je zganila. Kar sama od sebe se je razvrstila v strunne vrste. Mladi in stari, možje in žene, so se čvrsto prijeli za roke in trdo stopali za rdečim znamenjem, ki je sijalo pred njimi. Neznanec je z roko, v kateri je držal zvitek papirjev, pokazal v smer proti oddaljenemu gričku, kjer se je med bujnimi nasadi belil prelep gradič rudniškega gospoda, ki se je dvigal tam gori kot čaroben sen, ki je v vsakim korakom postajal bližji in stvarnejši, kot končno uresničenje že davno na skrivnem negovanih upov in želja. Množica je veselo in pogumno korakala za možem, katerega rdeče pokrivalo je izžarevalo nanjo čudovito zavest moči; koraki so postajali krepkejši in umerjenejši, dotik bokov in ramen je prešinjal vrste z zavestjo medsebojne povezanosti in nepremagljivosti. Pot do gradu, ki jim je drugače vlivala strah in trepet, se jim je zdela sedaj lahka in samoumevna, kakor da gredo na nedeljski sprehod.

(Dalje prihodnjic.)

Strokovni pokret

Livarji ne hodite v Zagreb!

Opozorjamo vse livarje (Giesser), da naj ne hodijo sedaj v Zagreb iskati dela in naj se tudi ne odzivajo eventualnim inseratom v časopisih, potom katerih bi zagrebški delodajalci iskali livarje, ker se nahajajo livarji pri tvrdki »Sila« v mezdnem gibanju. Naprošamo vse sodruge, da opozore brezposelne livarje o tem mezdnem gibanju in da do preklica ne iščejo dela v Zagrebu.

Trbovlje

»Enotna fronta« dopisnika »Slovenskega naroda«

Od časa do časa čitamo v »Slovenskem narodu« pozive dopisnika iz Trbovelj za enotno fronto delovnega ljudstva v Trbovljah. Značilno za te vrste dopisov je, da se pojavljajo redno po vsakem porazu nacionalnih organizacij pri volitvah. Mi poznamo takšno motedenje po enotnih frontah, kadar so narodni poraženi in kadar se bojijo novih porazov.

Dopisnik omenja tudi, da zle izkušnje niso izučile delavskih voditeljev in da ena ali dve resoluciji ne pomenjata ničesar. Pa se ni šlo samo za eno ali dve resoluciji, pač pa je II. skupina že meseca januarja razposlala vloge na sreska načelstva, občine, Delavsko zbornico, Rudarsko glavavstvo, BANSKO upravo in tudi Beograd je bil o tem obveščen. Celotna akcija se je vodila preko vseh instanc, ki so poklicane, da rešujejo socialna vprašanja.

Enotna fronta je za rudarski proletarijat že itak ustvarjena, ne samo v Trbovljah, pač pa v celi Dravski banovini. V Delavski zbornici, Bratovski skladnici in II. skupini je delavstvo enotno zastopano. Da vodijo te ustanove ljudje, ki so najsposobnejši, to naj dopisnika ne ježi, ker je njim dalo zaupanje delavstvo.

Ni se čakalo na »širokogrudnejšo akcijo« dopisnika, pač pa se je zadeva vzela pri jedru. Novo je, da dopisnik omenja pri tej »enotni fronti« tudi uradnike in poduradnike TPD. Mi se res čudimo, od kedar so ti zrelji za enotno fronto, ker vendar vemo, kakšno vlogo so po večini igrali pri zadnjih občinskih volitvah in pri volitvah v Delavsko zbornico, jih posebno delavsko zastopstvo nič ne briga. Je to resnično ironija, čeprav se mora delavsko zastopstvo boriti za dobre plače uradnikov in poduradnikov, le-ti pa povsem šikanirajo delavstvo zaradi njegovega prepričanja.

Dopisnik priporoča »socialno gospodarsko stanovsko fronto« in je »narodno« iz previdnosti izpustil. Marsikateri trgovec in obrtnik je res sprevidel, da če delavstvo ni zaposleno, tudi on ne more eksistirati. Na žalost imamo jih pa še mnogo, ki delavca poznajo samo tedaj, kadar mu prinese denar. Tisti bi gotovo slišali samo zaradi »kšefta« v »enotno fronto«.

Dopisnik pripoveduje, da se je vprašalo enega tukajšnjih voditeljev zaradi »enotne fronte«, obenem pa pripoveduje, da se še ni naredil nikak poizkus, torej se še tudi vprašalo ni, pač pa že v naprej zahteva, da se mora vse voditelje smatrati za nasprotnike delovnega ljudstva, ki bi se ne strinjali z njegovo »enotno fronto«. Ej, ej ljubi dopisnik, tukaj si se pa izdal. Torej pod tem grmom tiči zajec. Treba je nekaj najti, da se boš odkrižal tebi tako neljubih delavskih voditeljev. Takozvana »enotna fronta« bi bila torej zato ustanovljena, da bi se delavstvu odvzelo pošteno voditelje in bi lahko prišlo do besede kreature, katere se hočejo z delavstvom samo politično okoristiti. Ker niso tla za fašizem, ne za hiterizem in tudi ne za heimwehrovstvo, je treba ustvariti takšno »enotno fronto«, ki bo žrla marksistične delavske zaupnike.

Dopisnik omenja za vzgled tudi Jesenice, namenoma pa zamolči, da je tam voditeljica delavstva razredna strokovna organizacija kovinarjev.

Mi vemo, da se dopisnikova »enotna fronta« suče okrog županskega stolčka v Trbovljah.

pa dopisnik misli, da se bo z »enotno fronto« ubilo dve muhi. Prvo bi se znebili marksističnih voditeljev, drugič bi bila »enotna fronta« nadomestilo za politično izsiljevanje delavstva s strani uradnikov in poduradnikov v službi.

Da dopisniku v bodoče ne bo treba več rabiti črnila za njegovo »enotno fronto«, mi mi povemo enkrat za vselej: Trboveljsko delavstvo ne mara »enotne fronte« s kapitalističnimi organizacijami katerekoli harve in naslova.

Trboveljsko delavstvo hoče imeti enotno fronto marksističnih delavskih strokovnih, kulturnih, gospodarskih in socialističnih organizacij. To bo prava enotna fronta rudarskega proletarijata v Trbovljah, kakor tudi celokupnega proletarijata Jugoslavije.

Celje

Dramatični odsek »Svobode« bo priredil v nedeljo, dne 22. t. m. ob 4. uri popoldne v Narodnem domu socialno dramo »Rdeče Rože«. Pridite vsi in podprite lepo razvijajoči se odsek Svobode!

Šabovski odsek podružnice »Svobode« v Celju tudi letos ne počiva ter se je v zadnjih mesecih pri raznih simulantkah, ki smo jih odigrali, pokazalo. Kakor vsako leto, se bo tudi letos odigral redni letni turnir, kateri se prične 18. t. m. ob 8. uri zvečer v društveni sobi Delavske zbornice. Zato tudi prosimo vse sodruge in sodružice, ki se zanimajo za šah, da se tega turnirja točno in polnoštevilno udeležijo.

Z VEČER **SCHICHTOVA METODA** **Z JUTRAJ**

Schichtova
Zenska hvala
Preiskava pranja

je udoben in temeljit način pranja, po katerem se ravna že več tisoč žen. To je tako enostavno: zvečer namočiti v raztopini Ženske hvale, zjutraj enkrat izkuhati s Schichtovim terpentinovim milom.

Schichtovo
Terpentinovo milo

TO JE CELO DELO PRI
SCHICHTOVI METODI

Mariborski fašisti še razbijajo po ulicah

Nočni napad na pisarno s. dr. Reimana.

Maribor ima v celi državi edini specialiteto gruče nočnih tipov, pokvarjenih, manjvrednih elementov, ki so bili že v zaporih in kljub temu pod krinko obmejne narodnosti posnemajo italijanski in nemški fašizem ter razbijajo po mestu in v okolici, ponoči in tudi pri belem dnevu. Samo v par slučajih je to fakinažo zadela roka pravice pred sodiščem.

Ni še končana preiskava radi krvavega napada na shodu s. Erženu na Teznu pri Mariboru, kjer so s. Erženu po demoliranju gostilne ukradli in odnesli nacionalisti površnik in gostilničarju klobase ter pustili na licu mesta mlake krvi. Niso še tudi končane preiskave radi napada in pretepanja delavk iz tekstilne tovarne Doctor in drug, katere so nacionalisti napadli pred volitvami v Delavsko zbornico ob 10. uri ponoči iz temne zasede, ko so se sodružice vračale iz dela.

Ni še tudi preiskan nočni napad na zasebnega uradnika Sesslerja in še nešteto drugih tolovajskih napadov, ki jih vršijo že od delovanja akcijskih čet Orjune naprej eni in isti tipi temne preteklosti in nič boljše sedanjosti.

V nacionalističnem tedniku so minulo soboto zopet napadli s. dr. Reimana v zvezi s skandalozno izvedenimi volitvami zaupnikov železničarskega Podpornega društva, ker že par let zastopa stari odbor pred 5.

leti razpuščenega Podpornega društva. Na shodu železničarjev so znani nacionalni kričači besno napadali baš dr. Reimana. Nedavno so prišli 4 junaki iz hiše, kjer ima svoje lokale viteška sekcija ... mimo dr. Reimanovega stanovanja in tam grozili, da »morajo z njim še obratovati«.

No in v noči od nedelje na ponedeljek so res na drobne koščke razbili stekleno napisno tablo odvetniške pisarne dr. Reimana in mu s tem napravili okrog Din 400 škode. Tabla je visela na najprometnejši ulici, v Aleksandrovi cesti, kjer pride od kolodvora ves promet v mesto. Ljudje so se ves dan v gruči zbirali pred hišo in opazovali na drobne koščke razcefrano tablo, nacionalno delo v obmejnem Mariboru.

To pot bo menda krivec dobil primerno plačilo pri sodišču, ker sta ga opazovala dva nočna pasanta in prijavila policiji, ki je še tekom dopoldneva zaslila več oseb.

V isti noči so razbili napisno desko tudi odvetniku dr. Komavliju, temu menda radi tega, ker je zastopnik uradnika Sesslerja, okrog katerega se suče že več mesecev zanimanje mariborske nacionalistične družbe.

Zanimivo je, da je »Jutrov Večernik« poročal v soboto, da bo BANSKA uprava kljub vsemu potrdila volitve zaupnikov v Podporno društvo.

Ljubljana

Proslava mednarodnega ženskega dneva

Zveza delavskih žen in deklet, centrala v Ljubljani je priredila v soboto, dne 14. aprila v spomin in proslavo mednarodnega ženskega dneva slavnostno akademijo, o kateri poročamo posebej.

Akademijo, ki je bila izredno dobro obiskana, je otvorila predsednica Zveze delavskih žen in deklet s. Brezarjeva, ki je pozdravila navzoče v imenu vseh zavednih žen, ki vsako leto na gotov dan po vsem svetu dvigajo svoj glas v protest proti brezpravnosti žen v družbi in državi. Podčrtala je borbo zavednih delavskih žen in deklet, ki se bore proti vsem krivicam, ki se goče delovnemu ljudstvu, zlasti proti brezposelnosti, ki danes najhujše biča delovno ljudstvo.

Tudi jugoslovanske delavske žene manifestiramo za splošno in enako, tajno, aktivno in pasivno volilno pravico, ki naj da nam možnost sodelovanja v vseh instancah, kjer se sklepajo o vseh zakonih, ki urejajo medsebojno sožitje ljudstva.

Manifestiramo za izvedbo brezposelnega zavarovanja, starostnega zavarovanja za vse delovno ljudstvo brez razlike, za podaljšanje šoloobveznosti do dovršenega 16. leta.

Maribor

Akademija

Krajevni Medstrokovni odbor in delavska kulturna društva v Mariboru prirede v soboto, dne 5. maja 1934 v dvorani pivovarne »Union«

akademijo

s pestrim sporedom. Začetek ob pol 20. uri. Vstopnina od 2 do 10 Din. Vstopnice se dobijo pri zaupnikih, v papirnici »Ljudske tiskarne« in v upravnishtvu našega lista. Opozorjamo na to važno delavsko prireditve vse delavke in delavce, da si pravčasno nabavijo vstopnice.

Predavanje. V sredo, dne 18. t. m. bo predaval v dvorani Delavske zbornice s. prof. Teplj o delavstvu in nacionalizmu. Pričetek predavanja ob 8. uri zvečer. Predavanje bo zelo zanimivo in priporočamo našemu delavstvu, pa tudi intelektualni mladini, da se ga udeleži v lepem številu.

Gradbena sezona bo v Mariboru letos precej rečna. Razen zgradb, ki smo jih že zadnjič omenili, to je, Osetova hiša na Glavnem trgu, doktorja Kristana hiša na vogalu Tattenbachove in Kopališke ulice in novega Grajskega kina na Grajskem trgu, bo zidal še doktor Blanke trinadstropno stanovanjsko hišo na parceli manjšega kompleksa Scherbaumovega mlina, ki ga sedaj podirajo. Podrli so tudi pritično hišo v Taborški ulici 6, kjer bo tvrdka Kiffmann se-

Manifestiramo za splošno dolžnost in pravico do dela vseh, za uvedbo 40-urnega delovnega tednika, za pravično razdelitev vseh življenjskih dobrin, za reformo zakonskega prava ter za bratstvo in mir med vsemimi narodi.

Zveza delavskih žen in deklet je s to prireditvijo dostojno proslavila mednarodni ženski dan.

Sestanek železniških upokojencev. V nedeljo, dne 22. aprila ob pol 10. uri dopoldne se vrši v mali dvorani Delavske zbornice sestanek železniških upokojencev, ki so izstopili iz bolniškega fonda in upokojenih delavcev, ki doslej niso mogli biti člani bolniškega fonda. Na tem sestanku se bo razpravljalo o ustanovitvi samostojnega humanitarnega društva, ki naj bi nudil članom v glavnem one ugodnosti, ki so jih imeli preje v železničarski bolniški blaginji. Prizadeti upokojenci in upokojenke naj se sestanka polnoštevilno udeležijo!

Vlagaj prihranke v Splošno kreditno društvo Ljubljana, Aleksandrova cesta 5, ker redno izplačuje vloge in odobrava posojila proti poroštvu.

zidala enonadstropno hišo. Zgradba nove Borze dela v Gregorčičevi ulici se bliža drugemu nadstropju. To je v mestu zaenkrat vse. Na periferiji se zida več vil, tako v Tomšičevem drevoredu in v Košakih ob Prisojnih ulici, kjer bo kmalu dokončanih šest ličnih vil. Treba bi pa bilo, da se občina Košaki pobriga za pošten dohod k tej novi naselbini. Mestna občina zida nov kanal na Betnavski cesti, vrše pa se priprave za zidanje ceste na Kalvarijo. Če je baš ta cesta tako potrebna, dvomimo. Sprehajalci, ki se radi izognejo avtomobilskemu trušču in prahu, za to gotovo ne bodo hvaležni. Mar bi se pešpoti na Kalvarijo spravile v red. Pločniki po Aleksandrovi cesti kar vpijejo po končni ureditvi.

V praydni zadevi zasebne tožbe gđ. Svetek Carmen radi prestopka zoper čast, je te dni prišla od okrožnega sodišča sodba v isti zadevi zasebne tožilke proti ostalim soobdolžencem, ki so se pritožili zoper sodbo pred sreskim sodiščem. Okrožno sodišče je pritožbo zavrnilo in je s tem postala sodba pravomočna.

Neumestna sala. Dimnikarski pomočnik Stefan P. je v neki tovarni čistil dimnik. Nerazodni delavci so pa medtem odprli spodaj vrata, ki vodijo iz peči v dimnik, kar je imelo za posledico, da je dobil dimnikar nevarne opekline.

»Prijetelj Prirode«, Maribor. V nedeljo, dne 22. aprila t. l. izlet čez Urbana na Sv. Križ. Nazaj čez Reka-jarek v Gornjo Bistrico. Odhod ob 6. uri jutraj z Glavnega trga.

Zakaj morajo rudarji toliko trpeti?

Zopet imamo priliko slišati, kakšne težke čase preživljajo rudarji Trboveljske premogokopne družbe. Razne deputacije rudarjev se kar vrstijo na pristojnih mestih s prošnjami za pomoč lačnim. Časopisni poročevalci prosijo za obvestila o uspehih teh akcij in listi polnijo s temi poročili svoje predale.

In zakaj vse to? Ko se je TPD vprašalo, zakaj ne pusti delati, je odgovorila, da še ni prejela nobenih naročil od uprave drž. železnic. Uprava drž. železnic pa je izjavila, da pogodba za dobavo premoaga še ni sklenjena, vendar pa bo odredila podaljšanje naročila do sklepa pogodbe.

Tak odgovor in tolažbo dobi povsod. Časopisi zopet poročajo o toplem sprejemu in globokem razumevanju za bedo rudarjev. Položaj pa ostane isti kot je bil poprej, in ljudje zro s strahom in obupom v bodočnost in se plaho vprašujejo: Kako dolgo še?

Marljiv delavec odhaja

Pred dnevi smo čitali v dnevnem časopisu kratko vest, da je direktor Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani g. dr. Sagadin zaprosil za upokoitev in da je upravni odbor zavoda prošnji ugodil.

Nam ni za povečevanje posameznih oseb, vendar je ime dr. Sagadinovo tako ozko vezano z rojstvom in dosedanjim razvojem pokojninskega zavarovanja, da moramo temu dogodku že s tega stališča posvetiti zasluženo pazljivost.

Zakon o pokojninskem zavarovanju privatnih nameščencev praznuje baš letos 25 letnico svojega obstoja. Tiste čase je dr. Sagadin delil usodo večine slovenskih študentov in se med muko in lakoto prerival skozi univerzitetni študij v Gradcu.

Po mnogih prošnjah in intervencijah je bil slednjič sprejet v službo nastajajočega deželnega urada za pokojninsko zavarovanje privatnih nameščencev, ki se je pričel organizirati v Gradcu. Dasi je imel za seboj juridični študij, je moral pričeti pri najnižjem delu in preiti vse oddelke in pomagati povsod, kjer se je nagrmadilo kako delo.

Kakor je bilo to mogoče hotimično zastopavanje malega slovenskega človeka, tako je imel ta postopek to dobro stran, da je omogočil dr. Sagadinu spoznanje pokojninskega zavarovanja do njegovih poslednjih potankosti.

Le po tem potu smo mogli po zlomu Avstrije dobiti človeka, ki je pokojninsko zavarovanje tako dobro poznal, da ga je zamogel pri nas iz temelja organizirati l. 1918, ko je med Gradcem in Ljubljano nastala nova državna meja.

Kaj se pravi organizirati iz kaosa po svetovni vojni tak zavod, kakršen je danes Pck. zavod, laiku pač ni mogoče dopovedati. Tudi važnosti pok. zavarovanja so se v Sloveniji takrat le redki zavedali. Če bi v takratni deželni vladi ne sedela tudi A. Kristan in Al. Prepeluh, bi pokojninskega zavarovanja danes mogoče sploh ne imeli.

Baš ta dva sta izzvala sklep, da se poveri dr. Sagadina z organizacijo zavarovanja v lastnem zavodu in izvrši likvidacijo z Avstrijo. Že to delo je bilo sila komplicirano, kajti prevzem poslov zavarovanja za Kranjsko in Dalmacijo se je izvršil od deželnega urada v Trstu, za Stajersko in Sp. Koroško od Gradca, za centralo pa od Dunaja, za nebroj nadomestnih zavodov je bilo pa treba likvidirati na njihovih sedežih, ki so bili na Dunaju, Pragi, Brnu itd.

Sporedno z likvidacijo je bilo pa treba doma pri samem temelju pričeti organizirati nov zavod, v novih političnih, gospodarskih, finančnih in valutarnih razmerah, ter upeljati v delo povsem novo uradništvo. Izdelati so se morali vsi osnutki pravilnikov in sploh ves material, da se je zakon prilagodil novim razmeram. Da je

Oto Bauer Vstaja avstrijskih delavcev njeni vzroki in posledice

Stranka se je dobro zavedala nevarnosti, ki izvirajo iz revolucionarnega upora. Vedeli smo, kako težko bi se posrečila splošna stavka v dobi, ko je bila več kakor tretjina delavcev brezposelna, v času, ko so mnogi delavci radi tri-, štiri-, petletne brezposelnosti docela demoralizirani, v času, ko se vsak zaposleni delavec trese za svojo službo. Vedeli smo, da bo skušala diktatura vsako stavko nasilno zlomiti, da se bo zato splošna stavka v nekaj urah izpremenila v oborožen boj. Zavedali smo se, da nas bo nasprotnik v takem boju prekašal s strašno, moderno vojno tehniko. Zato smo storili vse, kar se je le dalo, da bi se izognili takemu nasilnemu boju.

V prvih tednih po državnem udaru 7. marca 1933 so našli nekateri izmed nas možnost, da so govorili z Dollfussom. Ponudili so mu pogajanja za sporazum; predvsem bi se naj pogodili o reformni ustavi in parlamentarnem poslovniku.

Dollfuss je obljubil, da bo začel s pogajanjem ob koncu marca 1933. Toda pogajanj ni niti začel, nego je pozneje odklanjal vsak pogovor s socialnimi demokrati. Ko je izjavil, da se noče pogajati z dotedanjimi strankinimi voditelji, smo mu ponudili za pogajanja druge, ki bi bili zanj sprejemljivejši; toda niti teh ni Dollfuss sprejel.

Zato smo poizkušali na drug način priti do pogajanj, ki bi naj na miren in ustaven način rešila spor. Naši izvedunajski sodrugi, ki so s krščanskimi socialci in landbundovci sodelovali v deželni vladi, so izkoristili osebne zveze s krščanskosocialnimi deželnimi glavarji, da bi na ta način dosegli pogovor s krščansko socialno stranko. V meščanskem taboru so našli mnogoterega moža, ki je bil pripravljen za sporazum; toda vsi ti poizkusi so se radi trdovratnega Dollfussovega odpora ponesrečili.

Opustili nismo ničesar, da bi meščanskim politikom, ki smo imeli z njimi osebne zveze, dokazali, kako nevaren je boj na dveh frontah, ki ga vodi Dollfuss, in sicer proti socialni demokraciji in nacionalnemu socializmu. Ker so bili delavci radi diktature zmeraj bolj ogorčeni, je pričela naraščati nevarnost, da bi začeli delavci v nacionalnih socialistih gledati zaveznike, kajti slednje je prav tako kakor nas diktatura prega-

njala in tudi oni so bili proti njej v opoziciji. Če so oblasti v istem času prijemale socialne demokrate in nacionalne socialiste ter jih skupno zapirale — kaj ni mogla nastati nevarnost, da bi se v zaporih ne izoblikovala pravcata koalicijska med socialnimi demokrati in nacionalnimi socialisti? Že ob začetku novega leta smo spoznali, da delavci v mnogih obratih niso hoteli več razširjati naših letakov proti nacionalnim socialistom, češ, da sedaj ni v Avstriji čas borbe proti Hitlerju, nego proti Dollfussu. Na vse te vznemirjajoče pojave smo opozorili meščanske politike in preko njih tudi zveznega kanclerja. Zaklinjali smo jih, naj prenehajo z ljuto borbo proti socialni demokraciji; le tako bi nam bilo mogoče, da bi se z vso silo obrnili proti nacionalnim socialistom. Toda vse te opomine je Dollfuss z ošabno in žaljivo gesto trdovratno zavrnil.

Zmeraj znova smo izkoristili vsako priložnost, da smo obveščali meščanske politike in vlado, kako narašča nevarnost, da kak dogodek povzroči nasilno borbo proti diktaturi, kajti jeza proti njej je postajala iz dneva v dan večja. Dollfuss je vse take opomine odklanjal z ošabnim odgovorom: »Kakšna nevarnost neki? Za te voditelje se delavci ne bodo več borili!«

(Dalje prihodnjic.)

tiste čase dr. Sagadin delal noč in dan, se samo po sebi razume, saj je zavod lepo prestal začetne težave in imel že l. 1921 okoli 40 uradnikov.

Poleg pokojninskega zavarovanja je organiziral dr. Sagadin tudi obče nezgodno zavarovanje, dalje nezgodno zavarovanje rudarjev in železničarsko nezgodno zavarovalnico. Pri vseh teh ustanovah je moral predvsem izvesti likvidacijo z avstrijskimi centralami, osnovati novo centralo doma ter sestaviti poleg nebroj pisarniških formularjev in knjig tudi vse potrebne osnutke za naredbe, zakone in nove pravilnike. Omenimo naj še, da je tudi organizacija in izdelava naredb za pokrajinski pokojninski sklad delo dr. Sagadina.

Da je vse to ogromno delo izčrpalo moči tega marljivega delavca, pač ni čudno. Bolj čudno bi le bilo, če bi njegova upokojitev ne izzvala nič drugega kakor par suhih časopisnih vestí.

Res, današnja doba ne ceni vestnih in marljivih značajev. Tudi skromnost danes ne osvaja. Današnja moda so ostri komolci in razborito govorjenje, vse, kar dr. Sagadinu manjka.

Zavod se danes ponosi s svojim 300 milijonskim premoženjem, s svojim nebotičnikom in skrbno izpeljano organizacijo. Brez temeljitega znanja in požrtvovalnega dela dr. Sagadina in tovarišev bi vsega tega ne bilo. Zato čast, komur čast!

F. Svetek.

Delavski glas iz Murske Sobotе

(Konec.)

Murska Sobotа ni nikak izrazit industrijski kraj s preizkušanim in zavednim industrijskim proletariatom, ki je zrasel v tovarniških obratih, kjer je zaposlenih po več tisoč delavcev v enakih razmerah, in ki stoji v boju za existenco in vsakdanje zahteve. Naše delavstvo tvorijo predvsem dninarji, sezonski delavci, zidarski delavci itd. Pridružujejo se jim kot enaki po položaju: privatni nameščenci, revni obrtniki, agrarni interesi itd. Prebivajo večinoma z družinami v majhnih lesenih hiškah v mestnem delu, ki sem ga prej omenjal. Zaradi raznovrstnosti poklica, deloma celo navidezni različnosti interesov, predvsem pa nepoučenosti, v kateri se jih je z ozirom na njihove življenjske interese zavestno vzgajalo, ni med njimi one močne razredne zavesti in spoznanja skupnih interesov, kakor ga ima industrijski proletarijat. Strokovnih organizacij, ki bi se bojevale za važne vsakdanje zahteve in proti znižanju plač, ki so tu že od nekdaj zelo nizke, ni bilo in jih še vedno ni. Zato je pač razumljivo, ako so morali zmerom kloniti in ako se že od nekdaj dogajajo primeri neverjetnega zlorabljanja. Plača za delovni dan znaša običajno 10 Din. Le nekateri strokovni delavci, kot n. pr. zidarji, dobe dnevno do 25 Din, kar je z ozirom na sezonski značaj in razne odbitke več kot nesramno. Deloma jih varuje popolnega propada to, da imajo lastne lesene hišice in košček zemlje, katere so bili nekateri deležni od agrarne reforme. Pa še te hišice večinoma niso njihova last, temveč so vknjižene nanje razne sobotske banke in privatniki. Glede delavskih zemljišč naj navedem ta-le primer: V Turopolju so dobile revne delavske družine stavbišča na zemlji, ki je bila prej grofovska last. To so plačale po visoki ceni (navajajo 3000 dinarjev) njegovemu pravnemu zastopniku. Toda kljub temu so morale plačevati naprej najemnino, in sedaj, ko se prodaja konkurzna masa grofa Szaparyja, bodo zemljišča nanovo licitirana. Hišice so si delavci med tem že zgradili. Torej bodo morali ponovno kupiti že plačana stavbišča. Kaj je z prejšnjim denarjem, mi ni znano...

Prvo industrijo, v kateri je bilo zaposlenih samo par desetih delovnih moči, smo dobili šele prva leta po vojni. To je tovarna klobas, last našega narodnega poslance. Šele pred nekaj leti sta se ji pridružili dve tvornici perila, ki zaposlujeta skupno nekaj okoli 200 delavk. Uspevata pa gotovo radi tega, ker je pri nas na razpolago mnogo odvisnih ženskih moči, cenjenih in potrepljivih. Pripoveduje se že več let tudi o pivovarni, ki se bo baje pri nas zgradila. Okoli občinskih volitev se je sicer izpremenila v tekstilno tovarno, toda sedaj smo ponovno slišali, da bo le pivovarna. Ali bo res zgrajena ali ne, ne vemo točno. Pač pa se je baje še pred nedavnim ob neki priliki govorilo o črni listi oseb, ki ne bodo sprejete v delo.

V eni tovarni perila je delalo do zadnjega 90 delavk. Okoli 80 odstotkov teh je z dežele: hčerke majhnih kmetov in revnih

agrarnih interesentov, ki sedaj edine prinesejo nekaj denarja v družino. Zastopane so najrazličnejše starosti: komaj šoli odrasla dekleta in matere z več otroci. Nekateri hodijo povsem do deset kilometrov daleč v tovarno: od Gradišča in Tišine do Doležovja. Delo je — primerno našim prilikom — akordno. Kar se delovnega časa tiče, tudi edinstven. Delale so redno 11 ur dnevno. Ob sobotah je znašal celo 29 ur (reci in piši devetindvajset), t. j. od sobote ob sedmih zjutraj do nedelje popoldan! Nisem slišal, da bi se kje dosegali podobne rekorde. Posledica je tudi tuberkuloza in vsesplošna telesna izčrpanost. Toda dolgoletno delo ni več toliko vredno, kot če se dela s svežimi močmi. To je menda uvidel celo gospod tovarnar, kajti pred par dnevi je nastopila izprememba. K onim devetdesetim je našel še 40 delavk (baje se bo število podvojilo) in jih razdelil na partije: ene delajo od pol šestih zjutraj do pol dveh popoldne, druge pa od pol dveh do pol desetih večer. Dobile so torej osemurni delavnik z zmanjšanim zaslužkom, ker je delo pač akordno. Partiji se vsak teden menjavata. Mezde: v začetku nič, dokler se ne priuče. Nato 6 do 10 Din. Izvežbanejši, če dobe boljše blago za delo, lahko zaslužijo dnevno od 14 do 20 Din. Od tega se odtegujejo prispevki za bolniško blagajno, bednostni fond itd. Delavke pa imajo to ugodnost, da lahko kupujejo v šefovi trgovini. Poněkod tudi ravnajo razne šefinje z delavkam tako, da človek res ne ve, če ne mislijo morda o naših delavkah isto kot nek naš slavni slovenski vzgojitelj.

V eni izmed obeh tvornic perila smo pred časom zaznamovali prvi »mezdni boj« v našem kraju. Ko so namreč nekoč likalcam znižali plače, so zapustile delo in uspele. Tu se vidi kako potreben in nujen je skupen nastop naših delavk za vse te pereče vsakdanje zahteve in da bodo proti izkoriščanju in nečloveškemu postopanju uspele edino z združenimi močmi.

Razmere so torej vse prej kot znosne. O položaju sezonskih delavcev, ki so vprašanje zase, bomo morda izpregovorili kdaj pozneje. Edina sila, ki lahko te pereče socialne razmere izboljša je samo moč razredne zavesti, zavest skupnosti interesov vseh prizadetih. Tega se kapitalisti čisto dobro zavedajo in mislim, da je govoril tudi v njih imenu Bertrand de Maudeville.

I. S.

Pobrežje pri Mariboru

Zahvala. Za točno izplačilo pogrebnine v znesku 2500 Din se podpisani toplo zahvaljuje ter priporoča Pogrebno društvo na Pobrežju vsakemu v pristop.

Maribor.

Kanič Ivan.

Ptuj

Delovne razmere

Da obrtniki kljub krizi zaposlujejo pomočnike in učence preko ure, nekateri pozno v noč, je inspekciji dela znano in jih je bilo že tudi več kaznovanih. Povedati moramo pa še o nečuvnem izrabljanju delavk n. pr. pri tvrdki Reinhard, kjer baje delavke »prostovoljno« vztrajajo pri čiščenju perutnine od ranega jutra do poznega večera. Dela se namreč v akordu in pri 12 do 16-urnem delu zaslužijo po Din 20.—

Sploh bi bilo želeli, da bi imelo delavstvo primerne plače, ki bi vsaj malo odgovarjale za opravljeno delo. Gg. velekapitalisti, ki vsled »krize« kljub izgubi sami ničesar ne pogrešajo, nameravajo letos znižati dnino na Din 6 do 8 dnevno.

Ali se ne bi našla zakonita podlaga, da bi se tako početje onemogočilo?

Tudi vajeniškemu vprašanju naj bi inspekcija dela posvetila več pozornosti. V pekarnah povečini dela nesorazmerno mnogo večje število vajencev kot pomočnikov. Ker je »kriza« je treba našti ljudi, ki naj delajo zastoj, s pomočniki pa na cesto.

Najžalostnejše je pa, da taki odpuščeni pomočniki, ki prosijo za podporo dobijo odgovor, da naj gredo na kmete...

Nekateri gospodarje namreč smatrajo, da je brezposelnosti kriv dotok ljudi z dežele. Ki doma »nočejo« delati in silijo v mesta in tovarne, da se množi »škodljiv« proletarijat. Taka je socialna stran narodnega socializma, ki se mu zdaj poje Hosana.

Ker okoliški brezposelni prihajajo v mesto in moledujejo za delo, češ da v njih občinah ni dela oz. denarja in kar ne morejo verjeti, ko slišijo, da je mestna občina zaposlevala okoli 50 oseb skozi vso zimo in izplačala na zaslužkih nad Din 50.000.

Delamrznežev in pohajkovalcev nikdo ne zagovarja, pač pa je dolžnost družbe, da preskrbi zaposlitev delavoljnih ljudi, ki so ostali vsled »krize« na cesti.

Ne milosti, temveč pravico do dela, ne uničevanja dobrin, temveč možnosti, da si jih potrebni lahko nabavijo. To je pot, ki vodi iz krize.

Proletarec.

Gospodarske vesti

Konzumentje tega ne bi smeli kar tako pozabiti. Znano je, da je s svojim novim zakonom o izpremembi zakona o neposrednih davkih tako poslabšala pogoje, ki nudijo konzumnim zadrugam še v naprej davčno prostost, da bodo le-te morale v znatni meri omejiti svoj obrat ali pa bodo podvržene — dasi so to kolektivne samopomočne organizacije konzumentov, ki ne težijo za dobičkom — istim oz. še hujšim davkom kakor pa individualistični privatno-kapitalistični trgovci, katerih edini in popolni cilj trgovanja je čim večji čisti dobiček. In v »Slovencu« z dne 12. t. m. čitamo v poročilu o zborovanju trgovcev celjskega, gornjegrajskega in šmarskega okraja tudi to-le: Poročal je tudi (namreč zbornični konzulent g. Žagar), da je Zbornica dosegla obdavčenje konzumnih zadrug, kar je po dolgoletnih borbah velik uspeh v zahtevah trgovstva za odpravo privilegijev konzumarstva. Ali bi ne bilo prav, če si zapomnimo, kaj imajo gotovi trgovci za uspeh? In če bi si tako priateljstvo trgovcev zapisali v srce in razum tudi konzumentje, ki so jim trgovci še vedno ljubši od lastnih samopomočnih podjetij?

Sport

SK Svoboda v Mariboru priredi to nedeljo izlet z avtobusom v Ptuj, kjer se vrši prvenstvena nog. tekma. Oni, ki se žele izleta udeležiti, naj se javijo v tajništvo ali na igrišču.

Srebrne ure

od 130.— Din naprej samo pri
M. Ilger-Jev sin

RAZPIS O LICITACIJI

MESTNO NAČELSTVO V MARIBORU razpisuje za

DOBAVO IN MONTAŽO EKSHAUSTORA

v zgradbi carinske pošte v Mariboru na glavnem kolodvoru

I. JAVNO PISMENO PONUDBENO LICITACIJO

na dan 3. maja 1934 ob 11. uri dopoldne

v sobi štev. 1 mestnega gradbenega urada v Mariboru. Pojasnila in ponudbeni pripomočki se proti plačilu napravni stroškov dobivajo med uradnimi urami istotam, soba štev. 5.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na vsoto odobrenega proračuna, ki znaša

Din 27.000.—.

Ponudbe je kolkovati po § 9 zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o taksah z dne 25. III. 1932, Službene Novine br. 70 - XXIX z dne 26. III. 1932.

Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglašila o licitaciji v »Službenem listu kraljevske banske uprave Dravske banovine« in na razglasni deski mestnega načelstva mariborskega.

Mestno načelstvo mariborsko.
Mestni načelnik: Dr. Ljold, I. r.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon štey. 2324.